

AANPAK ANDERSTALIGE KINDEREN IN STEENWIJKERLAND

Vanuit het programma Samen voor Ryan in Steenwijkerland willen professionals uit de kinderopvang, primair onderwijs, voortgezet onderwijs, de GGD, het sociaal werk en de gemeente samenwerken voor het kind. Een lokaal akkoord is uitgewerkt in zes projecten voor de duur van vier jaar. Anderstalige kinderen is één van deze projecten. Petra Bleijenburg (vanuit Campus Kind en Educatie betrokken bij Samen voor Ryan) praat met Nicole Fanchamps (projectleider) en Hilda Heyde (beleidsondersteuner anderstalige kinderen) over het project.

In het programma van Samen voor Ryan is expliciet gekozen voor een aanpak rondom anderstalige kinderen. Wat was hiervoor de aanleiding?

Nicole: 'Anderstalige kinderen komen vaak op onverwachte momenten en zonder een warme overdracht het onderwijs binnen. Medewerkers voelen zich hierdoor soms handelingsverlegen. Eén

stichting in het primair onderwijs wilde hier heel graag aandacht voor en heeft bij de start van Samen voor Ryan gekeken of dit ook door andere organisaties in de gemeente zo werd ervaren. Het blijkt dat ook in de kinderopvang en het voortgezet onderwijs verschillende vraagstukken liggen. Vragen over de begeleiding van anderstalige kinderen gaan namelijk niet alleen over taal maar het gaat ook over het welzijn van kinderen en over de sociaal emotionele ontwikkeling.'

Het programma heeft een doorlooptijd van vier jaar. We zijn nu ruim twee jaar verder. Wat hebben jullie gedaan en zijn daar al leerpunten uit te halen?

Nicole: 'We zijn gestart met te onderzoeken wie nu eigenlijk het anderstalige kind in de gemeente Steenwijkerland is. Uit dit onderzoek is gebleken dat het gaat om een groep van ongeveer duizend kinderen uit ten minste twintig verschillende culturen. Daarnaast hebben we de verschillende organisaties gevraagd naar hun wensen. Het bleek dat de wens vooral het inzetten van extra mensen betrof; extra hulp in de ondersteuning van anderstalige kinderen. Een belangrijke les die wij hieruit hebben getrokken is dat het hebben van extra mensen zonder dat de organisatie een visie heeft op de inzet van deze mensen en zonder ondersteuning vanuit de bestaande organisatie, onvoldoende werkt. We realiseerden ons dat we met het bieden van extra ondersteuning in de organisatie niet per se komen tot langdurige oplossingen, waar we juist wel naar streven.

Op basis van het delen van ervaringen met een buurgemeente op het gebied van anderstalige kinderen hebben we besloten voor de gemeente Steenwijkerland een *Adviseur anderstalige kinderen* aan te trekken voor alle organisaties binnen Steenwijkerland die participeren in Samen voor Ryan. De adviseur heeft contact met de

professionals, bespreekt casuïstiek en kijkt mee met de leraar of pedagogisch medewerker. De materie vraagt om brede kennis waardoor deze rollen een aanvulling zijn in Steenwijkerland. We zijn nu een half jaar verder en zien dat de organisaties goed gebruik maken van de deskundigheid van de adviseur.

Hilda is organisaties gaan ondersteunen op het gebied van visie- en beleidsvorming. Hilda speelt dit schooljaar een belangrijke rol bij het verduurzamen van de aanpak rondom de anderstalige kinderen. Organisaties zijn verantwoordelijk voor de kinderen die zich aanmelden. Voorheen was er een taakklas in de gemeente waar kinderen startten. Op dit moment moeten de kinderen een plek krijgen in de organisatie waar zij zich aanmelden. Die aanmeldingen komen plotseling, op een willekeurig moment in het jaar, op een willekeurige leeftijd met een willekeurige aan eerdere ervaringen binnen en buiten onderwijs. Dit brengt allerlei vragen rondom ondersteuning met zich mee. Een voorbeeld is een kinderopvang in Steenwijkerland met negen van de achttien kinderen uit Polen. De pedagogisch werkers doen er alles aan om er iets van te maken, maar er is toch handelingsverlegenheid. Er bestaat nog altijd de overtuiging dat kinderen vooral snel Nederlands moeten leren, want dan kunnen ze snel meedoen met de rest. De gebruikelijke aanpak hierbij is onderdompelen in het Nederlands. Inmiddels weten we dat deze aanpak contraproductief werkt. We weten ook dat opgroeien in een taalrijke omgeving waarbij de ouder vaardig is in de beheersing van zijn eigen eerste taal, beter is dan opgroeien in een taalarme omgeving, waarin gedwongen Nederlands wordt gesproken. Het kind ervaart bovendien de thuistaal als veilig en er is waardering voor de eerste taal'.

Wat is de oorzaak van de handelingsverlegenheid van pedagogisch medewerkers en leraren?

Hilda: 'Er is vaak nog onvoldoende kennis over anderstaligheid bij leraren en pedagogisch medewerkers. De ontwikkeling van anderstalige kinderen verloopt anders. Ik merk dat ik vanuit kennis al veel handvatten kan meegeven over hoe de professionals kunnen handelen, maar het helpt ook om te bevestigen wat de professional al goed doet'.

Nicole: 'Een belangrijke bewustwording is dat we wel praten over anderstalige kinderen alsof het een groep is. Dat zijn ze natuurlijk niet. Het zijn allemaal individuen met eigen achtergrond en eigen familieomstandigheden. Je kunt ze niet als eenheid benaderen. Het is goed om visie en beleid te

ontwikkelen, rekening houdend met kennis rondom culturen en ook de cultuurgevoeligheid van de medewerkers.'

Hoe vorm je eigenlijk een goede visie rondom anderstalige kinderen?

Hilda: 'Organisaties hebben behoefte aan een bredere visie vanuit de gemeente. Een lokale aanpak kan helpend zijn om vervolgens in de organisatie beleid te ontwikkelen. Binnen het project zijn we bezig met het ontwikkelen van een wetenschappelijk onderbouwde aanpak voor anderstalige kinderen. En willen we de werking van de aanpak onderzoeken.'

Nicole: 'Het mooie van de samenwerking tussen de verschillende organisaties binnen Samen van Ryan is dat we kennis delen en ook concrete plannen, zoals het beleidsplan. We streven een gezamenlijke visie na, waarbij de uitvoering en het beleid wel altijd de verantwoordelijkheid van de organisaties blijft'.

Hilda: 'Het is belangrijk om na te denken hoe je als school tegenover anderstalige kinderen staat. Omdat je houding invloed heeft op het leren en ontwikkelen als geheel, maar ook op de sfeer in de groep of in de klas. Op scholen hoor ik soms dat er zorgen zijn rondom het gedrag van een kind. Als organisatie moet je dan nadenken over hoe je denkt over taal, welzijn en welbevinden, maar ook cultuur en cultuursensitiviteit. Welzijn heeft daarbij wel een grote prioriteit. Het gaat namelijk over de belangrijkste voorwaarde om tot leren over te kunnen gaan. En dat is dat een kind zich veilig voelt.'

Nicole: 'Op scholen is er veel nadruk op het meten van de resultaten van het kind. Het is belangrijk om eerst aandacht te hebben voor de veiligheid zodat er ruimte is voor leren en ontwikkelen. En om tot een veilige verbinding te komen is er acceptatie nodig. 'Je mag van elders komen en je mag zijn wie je bent'. Hier kan je op inspelen door aandacht te besteden aan het welkom heten van het kind door de andere taal een plek te geven in de klas. Door woorden te

laten spreken of opplakken of door kinderen opdrachtjes met de andere taal te laten doen'.

Is het nodig om het vraagstuk rondom anderstalige kinderen interprofessioneel op te pakken?

Nicole: 'Ja! We leren zoveel van elkaar. We zijn een werkgroep gestart met mensen van sociaal werk, de kinderopvang, po en vo waarin we hebben gedeeld welke methodes en materialen we gebruiken. Hierbij werd zichtbaar dat in de kinderopvang veel aandacht is voor het welzijn van het kind. In het po zoekt men de oplossing in methodieken waarbij de leerling buiten de klas aan de slag kan. In het voortgezet onderwijs vinden ze het juist weer nodig dat de vaktaal goed wordt begrepen. En ook in deze groep kwamen we op het visievraagstuk. Waarom handelen we zoals we handelen? Weten we wel voldoende van de ondersteuningsbehoefte van deze kinderen en waar kunnen we de kennis vinden?'

Sociaal Werk de Kop is ook betrokken, met name op het gebied van vrijwilligers. Hier hebben we succeservaringen mee. Zo is er een kind dat buiten de klas viel door de vrijwilliger geholpen. De aansluiting gaat steeds beter. Overigens is dit niet alleen een samenwerking tussen sociaal werk, school en de vrijwilliger. Ook de ouders en de kinderopvang zijn betrokken. We zouden wel meer vrijwilligers willen inzetten, maar in tijden van corona is dit niet eenvoudig'.

Wat kunnen jullie vanuit het project doen om anderstalige kinderen te ondersteunen in hun ontwikkeling?

Nicole: 'Er valt nog veel te leren. Neem oudergesprekken met anderstalige ouders. Ik denk dat we als professionals niet altijd stilstaan bij hoe een ander iets ervaart. Hierin kunnen we ook van elkaar leren, want in de kinderopvang lijkt het contact met ouders makkelijker te verlopen. We hebben als projectgroep een map ontwikkeld voor alle organisaties van Samen voor Ryan over anderstalige kinderen. Deze map hebben we naar elke organisatie gebracht. Zo is informatie direct toegankelijk voor de professionals, ook voor de vve-geschoolden. Het zou helpen als bij het vormgeven van taalontwikkelingsbeleid aandacht is voor anderstalige kinderen en de groep kinderen die onvoldoende taal aangeboden krijgt. We zijn nu aan het kijken of we de adviseur anderstalige kinderen een blijvende plek kunnen geven in Steenwijkerland. Verder willen we de organisaties helpen bij het vormgeven van een visie. We delen

Petra Bleijenburg

wetenschappelijke kennis en onderzoeksresultaten en proberen dingen uit. Een project biedt de mogelijkheid om dit te ontdekken.'

OVER DE AUTEUR

Petra Bleijenburg is projectleider bij Hogeschool Viaa, doceert bij de opleiding Social Work en is verbonden aan Campus Kind en Educatie. Als projectleider van de Steenwijkerlandse Academie (één van de projecten van Samen voor Ryan) werkt zij aan het kennis creëren, benutten en actief verspreiden ter versterking professionals in Steenwijkerland.

OVER DE GEÏNTERVIEWDEN

Nicole Fanchamps projectleider Anderstalige kinderen bij Samen voor Ryan. Zij heeft een achtergrond in interculturele ontwikkelingspsychologie aan de UU en ervaring als projectleider en projectmanager in verschillende onderwijs gerelateerde projecten. Zij werkt sinds 2007 als zelfstandige. Als projectleider van het project Anderstalige Kinderen probeert ze aandacht te krijgen voor deze specifieke doelgroep en mensen te laten ervaren dat anderstaligheid geen probleem maar een verrijking kan zijn voor de anderstalige. Meertaligheid is daarbij een passender omschrijving.

Hilda Heyde is Beleidsondersteuner Anderstalige kinderen bij Samen voor Ryan. Ze heeft een achtergrond in meertaligheid door haar studie aan de RUG. Vanuit Samen voor Ryan kijkt ze samen met scholen hoe ze de aanpak rondom meertaligheid kunnen inrichten en hier vanuit een visie aan kunnen werken. Daarnaast is er een onderzoek gestart voor de onderbouwing van het project en aanbod. Daarnaast werkt zij bij de Rutu Foundation voor intercultureel en meertalig onderwijs, aan het programma de Taalvriendelijke School.

Wil je verder lezen over het programma Samen voor Ryan of het project anderstalige kinderen? Kijk op www.samenvoorryan.nl